

שבת. ומה אני מקיים "שמיני ימול", לדרוש חוץ משבת.

תלמוד לומר "ביום" — אפילו בשבת.

והיינו, כדרש רבי יוחנן.

אמר רבא: האי תנא דברייתא, מעיקרא כשאמר שמיני אפילו בשבת, מאי קא ניהא ליה שאין מילה בכלל הכתוב "מחלליה מות יומת". ולבסוף כששאל אולי יתכן שאף מילה בכלל אזהרת שבת — מאי קשיא ליה בטעם הראשון?

ומבארין: בתחילה הכי קאמר: "שמיני ימול", אפילו בשבת. ומה אני מקיים "מחלליה מות יומת" כשאר מלאכות חוץ ממילה, אבל מילה דהיא שבת.

מאי טעמא?

קל וחומר הוא.

ומה צרעת, שטומאתה דוחה את העבודה, שהרי לא הותרה קציצת הבהרת כדי להכשירו לעבודה,

ועבודה במקדש היא חמורה שהרי היא דוחה קלב-ב את השבת, ובכל זאת מצות מילה דוחה אותה, את איסור קציצת הבהרת, כדרשין לקמן [קלג א] שאף אם יש בהרת במקום המילה, מותר למול ולקצוץ בכך את הבהרת.

שבת, שנדחית מפני העבודה, אינו דין שתהא מילה דוחה אותה.

ולבסוף, מאי "או אינו" דקאמר תנא דברייתא — הכי קשיא ליה, והדר אמר התנא:

מתקף לה רבינא: אלא מעתה, שמתוך שהוכשרו להביא בדלות, סלקא דעתך להכשיר גם בלילה, אם כן, יהא זר כשר בהן? ויהא אונן [הממתין לקבורת קרובו שמתאבל עליו] כשר בהן?

ומתריצין: הא אהדריה קרא דכתיב בהו "ביום", לפסול בהם לילה, וגלי לן, שכל תורת שאר הקרבנות עליהם.

רב אחא בר יעקב אמר: גבי מילה אמר קרא "שמיני". שמיני — אפילו אם הוא בשבת.

ופרכין: האי "שמיני" מיבעי ליה למעוטי מילה ביום שביעי?

ומתריצין: בן יום שביעי, מקרא דכתיב "בן שמונת ימים" נפקא.

ותו פרכין: ואכתי תרוויהו מיבעי ליה, חד למעוטי יום שביעי, וחד למעוטי יום תשיעי?

דאי מחד קרא, הוה אמינא שרק יום שביעי הוא דלא כשר, משום דלא מטא עדיין זמניה. אבל משמיני ואילך תמיד זמניה הוא. הילכך צריכנן לתרי קראי, "שמיני", "ובן שמונת ימים".

אלא מהוורתא כדרש רבי יוחנן: "ביום", ואפילו בשבת.

תניא כוותיה דרבי יוחנן, דיליף "מביום" ודלא כרב אחא בר יעקב דדרש מ"שמיני".

והכי תניא: "שמיני ימול", אפילו בשבת. ומה אני מקיים "ומחלליה מות יומת", כשאר מלאכות חוץ ממילה.

או אינו, אלא אפילו מילה בכלל אזהרת

וממאי דצרעת חמורה משבת, עד שנאמר קל וחומר?

האיסור? ומה אני מקיים "ימול בשר ערלתו" — בזמן שאין בה, במקום המילה, בהרת.

דילמא שבת חמורה, שכן יש בה בשבת עונשין ואזהרות הרבה.

תלמוד לומר: "בשר". ואף על פי שיש שם בהרת.

ומה שטענת שצרעת חמורה בכך שהיא דוחה את העבודה והעבודה דוחה את השבת, אין זו טענה.

אמר רבא: האי תנא, מעיקרא מאי ניהא ליה, ולבסוף מאי קשיא ליה?

כי ממאי לך כי זה שצרעת דוחה עבודה, הוא משום דחמירא צרעת היא?

ומבארין: בתחילה הכי קאמר: "ימול בשר ערלתו", ודרשינן, ואף על פי שיש שם במקום המילה — בהרת, ימול. ומה אני מקיים את אזהרת התורה "השמר בנגע הצרעת", בשאר מקומות שבגוף, חוץ ממקום מילה. אבל מצות מילה דוחה את איסור קציצת הצרעת.

דילמא לא אמרינן ליה לקוץ בהרתו, משום דגברא הוא דלא חזי לעבודה, שהרי אף אם יקוץ בהרתו הוא מחוסר טבילה והערב שמש לטהרתו.

מאי טעמא?

ואי אמרת הכי, שוב יש לך לומר: מה אני מקיים "שמיני ימול" — חוץ משבת.

משום דאתיא מקל וחומר.

תלמוד לומר: "ביום", אפילו בשבת.

והכי דיינינן: ומה שבת, שהיא חמורה, מילה דוחה אותה, צרעת, לא כל שכן שתדחה?

תנו רבנן: מילה דוחה את איסור קציצת הצרעת, בין שהמילה בזמנה, בין שהמילה היא שלא בזמנה. אבל יום טוב אינה דוחה אלא מילה שהיא בזמנה בלבד.

ומאי "או אינו" דקאמר לאחר מכן התנא?

והוינן בה: מנא הני מילי?

הדר קאמר תנא דברייתא: ממאי דשבת חמירא, דילמא צרעת חמירא, שכן צרעת דוחה את העבודה, ועבודה חמירא שהרי היא דוחה את השבת. ולא תילף בקל וחומר שמילה דוחה איסור קציצת בהרת.

דתנו רבנן: "וביום השמיני ימול בשר ערלתו", אף על פי שיש שם במקום המילה בהרת — יקוץ.

תלמוד לומר יתורא דקרא "בשר", ולרבות, אף על פי שיש שם בהרת ימול.

ומה אני מקיים ציווי התורה "השמר בנגע הצרעת"?

לישנא אחרינא: מילה דוחה את הצרעת. מאי טעמא — משום דאתי מצות עשה ד"ימול בשר ערלתו" ודחי איסור לא תעשה דכתיב בקציצת בהרת "השמר בנגע הצרעת". וקיימא לך דעשה דוחה לא תעשה.

בשאר מקומות שבגופו, חוץ ממילה.

או אינו כן, ונימא אפילו מילה בכלל

ומאי "או אינו" דקאמר תנא דברייתא?

הדר קאמר: אימר דאמרינן דאתי עשה ודחי את לא תעשה, היינו לא תעשה גרידא.

אבל האי, איסור קציצת בהרתו, לא תעשה ועשה הוא, "השמר" היינו לא תעשה, וכתוב בתריה "לשמור מאד ולעשות", והיינו עשה.

ומדלא דחי, נימא מזה אני מקיים "ימול בשר ערלתו" — בזמן שאין שם בהרת.

תלמוד לומר יתורא דקרא "בשר", ללמדנו: ואף על פי שיש שם בהרת ימול.

והוינן בה: תינח מילת גדול, דכתיב ביה "וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו".

וכן תינח קטן בן שמונה ימים, נמי כתיב ביה "וביום השמיני ימול בשר ערלתו".

אבל מילת בינוני, שהוא יותר מבן שמונת ימים, ועדיין לא הגיע לכלל מצוות, דחיובו נפקא לן מדכתיב "המול לכם כל זכר", ולא כתיב גביו "בשר" — מנלן דלידחי מילתו את איסור קציצת בהרתו?

אמר אביי: בינוני, אתיא מביניא, מהצד השוה שבשניהם.

מגדול לחודיה לא אתיא, שכן גדול שלא מל עצמו, הוא ענוש כרת.

וכן ממילת קטן לא אתיא, שכן היא מילה בזמנה.

אך הצד השוה שבהן, בקטן וגדול, שכן נימולין ודוחין את הצרעת.

אף כל שנימולין — דוחין את הצרעת.

רבא אמר: מילה בזמנה שהיא דוחה לא צריכא קרא. משום שמקל וחומר אתיא. [והפסוק נצרך למילת קטן שלא בזמנה. רש"י].

והכי דיינינן: ומה שבת דחמורא, מילה דוחה אותה.

צרעת, לא כל שכן שתדחה.

אמר ליה רב ספרא לרבא: ממאי דשבת חמורא? דילמא צרעת חמורא: שכן צרעת דוחה את העבודה, ועבודה דוחה את השבת.

ומבארין: התם, בצרעת שהיא דוחה את העבודה, לאו משום דחמורא צרעת. אלא משום דגברא הוא דלא חזי לעבודה, מפני שהוא טמא.

ותמהינן: אמאי אין הגברא ראוי לעבוד? ויקוץ בהרתו, ויעבוד.

ומבארין: אי אפשר למיעבד הכי, שהרי בשעה שיקוץ את בהרתו עדיין מהוסר מביילה הוא. ואינו ראוי לעבודה עד שיעריב שמשו, ומשום עבודה של מחר לא דחינן השתא איסור קציצת בהרת.

ומקשינן: תינח נגעים טמאים. אבל נגעים טהורים, כגון בוהק, או שפרחה בכולו, שלמרות שהם טהורים נתרבו לאיסור קציצת בהרת — מאי איכא למימר? מאי טעמא לא יקוץ בהרתו ויעבוד מיד?

אלא אמר רב אשי: הא דצרעת דחיא לעבודה, לאו משום חומרא דצרעת היא. אלא טעמא אחרנא הוא.

דחיכא אמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה,

דוקא כגון מצות מילה במקום צרעת. אי נמי מצות ציצית ואיסור כלאים. דבעידנא דמתעקר לאו, קא מוקים מקיים עשה. שעקירת הלאו והעשה הם בו זמנית. ולכן העשה נדחה מפני הלאו.

אולם הכא, בקציצת בהרת כדי לעבוד עבודה, בעידנא דמתעקר ללאו, לא קא מוקים עשה, אלא רק לאחר זמן. הלכך לא דחי.

קלג-א ואמרינן: הא דפליגי רבא ורב ספרא, אי מילה בזמנה דוחה צרעת, נפקא לן מקל וחומר, פלוגתא דתנאי היא.

דתניא: כתיב: "וביום השמיני ימול בשר ערלתו". "בשר", יתורא הוא, והיה לו לכתוב: "ימול ערלתו", וקא אתי לדרשא, שאף על פי שיש שם, במקום המילה, בהרת, שהיא נגע צרעת שאסור לקצצו, ימול. דברי רבי יאשיה.

רבי יונתן אומר: אינו צריך לדרשה. שהרי אם שבת שהיא חמורה, שעונשה בסקילה, מילה דוחה אותה. צרעת, שאיסורה הוא רק "איסור עשה" של "השמר בנגע הצרעת" — לא כל שכן שמצות מילה תהא דוחה אותה?

אמר מר: הא דאמרינן: "בשר", אף על פי שיש שם בהרת ימול, דברי רבי יאשיה.

והוינן בה: הא, למה לי קרא? הרי דבר שאין מתכוין הוא, ודבר שאין מתכוין מותר. (1)

אמר אביי: לא נצרכה קרא, אלא לשיטת רבי יהודה. דאמר: דבר שאין מתכוין אסור. (2)

רבא אמר: אפילו תימא רבי שמעון, נמי הכא בעינן קרא להתיר מילה בצרעת, שהרי מודה רבי שמעון בעשיה שהיא "פסיק רישיה ולא ימות" [פעולה שהתוצאה היא נגירת בהכרח, הרי היא כפעולה בכונה].

ותמהינן: וכי אביי לית ליה האי סברא?

והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו: מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות שאסור?

ומבארינן: בתר דשמעה לה מרבא, סברה, קבלה ממנו.

איכא דמתני להא דאביי ורבא אהא.

כתיב: "השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות".

שיטהרנו מנגעו, ועל זה הקפידה התורה. ואם כן כשאנו מתכוין בקציצתו כדי לטהרו אלא רק להסרת הנגע גרידא, אין לאסור. רשב"א.

2. באגלי טל [מלאכת חורש סק"ב אות ו'] הקשה: הרי באופן דלא אפשר ולא מכוין, מותר אפילו לרבי יהודה, ואביי גופיה אמר בפסחים [כה ב] דכהאי גונא שרי?

1. תמוה, הרי הוא מכוין לגופה של קציצה, אלא שאינו מתכוין בקציצתו לעבור על האיסור אלא כדי לקיים מצות מילה, ואמאי הוי דבר שאין מתכוין?

והיה נראה לומר, שאיסור קציצת הבהרת הוא כדי "לשמור" — כאשר יורו הכהנים, והיינו, שהאיסור אינו עצם המעשה של קציצת הנגע, אלא הוא החיוב שלא יטהר המנוגע את עצמו בהסרת הנגע, אלא יטהר על ידי טהרת הכהן,